Міністерство освіти і науки України
Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота
магістра

з теми: «ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З РІЗНИМИ ГЕНДЕРНИМИ ОЗНАКАМИ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи FKvo1-M21z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Урбан Надія Юріївна
Керівник: **Юрчишин Ю. В.,** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Рецензент: **Зубаль М. В.,** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Кам’янець-Подільський – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ 8

1.1. Аналіз системи фізичного виховання учнівської молоді 8

1.2. Аксіологічна значущість фізичної культури в системі фізичного виховання учнівської молоді 12

1.3. Формування ціннісних орієнтацій юнаків і дівчат у сфері фізичної культури 14

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ 23

2.1. Методи дослідження 23

2.2. Організація дослідження 31

РОЗДІЛ 3. СФОРМОВАНІСТЬ ПОКАЗНИКІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ 32

3.1. Сформованість цінностей індивідуальної фізичної культури учнівської молоді 32

3.2. Мета відвідування занять з фізичного виховання учнівської молоді 42

3.3. Інтерес до заняття різними видами спорту 46

ВИСНОВКИ 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 55

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ – артеріальний тиск;

АТдіаст – діастолічний артеріальний тиск;

АТсист – систолічний артеріальний тиск;

ЖЄЛ – життєва ємкість легень;

ЖІ - життєвий індекс;

ЗСЖ – здоровий спосіб життя;

ІК – масо-зростовий індекс Кетле;

ІР – індекс Руф’є;

ІФК – індивідуальна фізична культура;

МТ – маса тіла;

ОГК – окружність грудної клітки;

РФЗ – рівень фізичного здоров’я;

РФП – рівень фізичної підготовленості;

СІ–силовий індекс;

ССС – серцево – судинна система;

ум.од. – умовні одиниці;

ФП – фізична підготовленість;

ФР – фізичний розвиток;

ЦО – ціннісні орієнтації;

ЧСС – частота серцевих скорочень;

ЧССспок – частота серцевих скорочень у стані спокою;

IS – основний індекс.

ВСТУП

Актуальність теми. Фізичне виховання є запорукою формуванню фізичного та духовного благополуччя підростаючого покоління. Цьому сприяє систематична спеціально організована рухову активність, яка є свідомою руховою діяльність. Формуючи мету (мотив) особистість здійснює вибір засобів, що тягне за собою результат цієї діяльності. Наукові роботи спеціалістів даної галузі свідчать, що мотивація та інтереси діяльності серед юнаків і дівчат є різними [19, 30]. На формування їх мотивів, інтересів, ціннісних орієнтацій впливають зовнішні та внутрішні фактори.

Отримання детальнішої інформації про стимулюючі фактори мотивації до спеціально організованої рухової активності, тренувальної діяльності, дотримання факторів здорового способу життя осіб різної статі дозволить нам визначити компоненти індивідуальної фізичної культури учнівської молоді. Здебільшого у фізичному вихованні підростаючого покоління говорять тільки про статевий диморфізм, що базується на біологічних відмінностях між жінками та чоловіками. Вченими при виявленні психоціальних та соціокультурних ролей чоловіків і жінок вживаються терміни «гендер» і «гендерні відмінності».

Робочі програми фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти розраховані на середньостатистичну дитину і передбачають різницю тільки в тестових нормативах для хлопців і дівчат. Відсутність гендерного підходу до формування особистості підростаючого покоління знижує мотивацію до занять, деформує процес їх психічного розвитку та може негативно позначитися на їх фізичному та психічному здоров’ї.

Тому молодь необхідно залучати до систематичних занять фізичними вправами та спортом, використовувати на заняттях диференційований гендерний підхід, що сприятиме до здорового способу життя особистості.

У дослідженнях Г.В. Безверхньої (2004) досліджені мотиви та інтереси школярів середньої та старшої школи до занять фізичною культурою і спортом, їх зміна в процесі вікового розвитку, особливості прояву в осіб різної статі, з різними властивостями ВНД і в залежності від регіону проживання.

Ціннісні орієнтації у сфері фізичної культури серед учнів старшої школи були досліджені М. М. Саїнчуком (2011), він з'ясував, що структура термінільних та інструментальних цінностей відрізняється серед юнаків і дівчат за рейтингом і мають взаємозв'язок з ціннісними орієнтаціями у сфері фізичної культури.

О.А. Томенко (2012) у докторській дисертації досліджуючи неспеціальну фізкультурну освіту з'ясував, що індивідуальна фізична культура молоді розглядається як кінцевий результат неспеціальної фізкультурної освіти.

Гендерними особливостями ознак психологічної статі у студенток, що займаються спортом, займалася О. О. Біліченко (2014), та довела, що у 50% маскулінні ознаки не впливають на прояв фемінних якостей, яких у них більше ніж у дівчат, що не займаються спортом. І. В. Євстігнеєва (2013) досліджуючи критерії гендерного виховання учнів в процесі фізичного виховання в школі констатує, що основними є когнітивний, емоційно-ціннісний, мотиваційний та поведінковий. Проблемою існування гендерних стереотипів та дисбалансу у фізичному вихованні підлітків займалися О. І. Шиян, О.В. Фащук (2013). А. В. Заікіним (2012) було розроблено та науково обгрунтувано авторську модель професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до виховання ЗСЖ молодших школярів на засадах гендерного підходу, яка передбачає забезпечення гендерно-орієнтованої спрямованості змісту психолого- педагогічних дисциплін.

Дана проблематика набуває обертів, але ще недостатньо уваги приділено формуванню індивідуальної фізичної культури за психологічним типом та мало інформації про стимулюючі фактори, які сприяють формуванню індивідуальної фізичної культури. Тому наведені дані стали підставою для проведення власних досліджень щодо гендерних особливостей формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді.

Об’єкт дослідження – індивідуальна фізична культура учнівської молоді.

Предмет дослідження – гендерні особливості формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді у фізичному вихованні.

Мета дослідження – обґрунтування засад гендерного підходу в процесі фізичного виховання для формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді, яка є фактором самовдосконалення і підвищення їх фізичного здоров’я.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми, узагальнити вітчизняний і світовий досвід використання гендерного підходу у фізичному вихованні учнівської молоді.
2. Дослідити сформованість окремих компонентів індивідуальної фізичної культури в учнівської молоді .
3. Визначити гендерні особливості сформованості індивідуальної фізичної культури в учнівської молоді.
4. Визначити лімітуючі та стимулюючі фактори, що впливають на формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді та розробити рекомендації щодо педагогічних умов фізичного виховання учнівської молоді.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури; соціологічні методи дослідження (анкетне опитування, бесіда); педагогічні методи дослідження (педагогічний експеримент); методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає у полягає у: дослідженні сформованості окремих компонентів індивідуальної фізичної культури в учнівської молоді; визначенні гендерних особливостей сформованості індивідуальної фізичної культури в учнівської молоді; визначенні лімітуючих та стимулюючих факторів, що впливають на формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді та розробці рекомендацій щодо педагогічних умов фізичного виховання учнівської молоді. Також доречним буде використання

отриманої інформації під час післядипломної освіти та підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 12 березня 2023 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в двох наукових публікаціях.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 59 сторінках, з яких 54 основного тексту, вона містить 4 рисунки та 8 таблиць. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку 51 використаного літературного джерела.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз літературних джерел свідчить, що формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді у процесі фізичного виховання має низьку ефективність, про що свідчить недостатній рівень фізичної підготовленості, фізичного розвитку і фізичного здоров'я. Серед основних причин науковці вбачають низьку рухова активність юнацтва, відсутність мотивації до здорового способу життя, несформованість ціннісних орієнтацій у сфері фізичної культури. Пошук шляхів активного впливу на дотримування ціннісних орієнтацій молоді до занять фізичною культурою, свідчить про необхідність вивчення індивідуальних психологічних особливостей юнаків і дівчат, що пов'язані з їх гендерними ознаками, для визначення стимулюючих факторів, які сприяють формуванню індивідуальної фізичної культури. Наведений аналіз літературних джерел свідчить про актуальність обраної теми.

2. Згідно теоретичного аналізу літературних джерел визначено компоненти індивідуальної фізичної культури, які характеризують процесуальну і результативну діяльність особи. До них відносяться ціннісні орієнтації до занять фізичною культурою і спортом, ціннісні орієнтації у проведені вільного часу, мотивацію до занять спортом, загальні і спеціальні цінності (термінальні та інструментальні), теоретична і фізична підготовленість юнаків і дівчат, рівень їх фізичного здоров'я як результат фізкультурної діяльності. Результати дослідження свідчать, що на сформованість складових індивідуальної фізичної культури впливають стать, період навчання в освітньому закладі (10-11 клас, І- ІІ курс коледжу), заняття спортом

3. Визначається значний вплив соціальних умов, які обумовлені організацією систематичних занять спортом (спортивний коледж). Так, спортсмени мають достатній рівень теоретичних знань з фізичної культури (48-60 % проти 10-12 % у неспортсменів), сформованість понять про фізичну

культуру особистості, вищий рівень фізичної підготовленості і фізичного здоров'я (від 32 % до 60% - вище середнього і високий рівень. Такі результативні складові індивідуальної фізичної культури досягаються завдяки мотивації до занять спортом, ціннісним орієнтаціям, що характеризують впевненість у собі, любов, суспільне визнання, життєрадісність, ефективність у справах, високому рівню потреби у досягненнях (56-76 %).

4. Протягом навчання в освітньому закладі (10-11 клас, I-II курс непрофільного коледжу) знижується результати фізичної підготовленості юнаків і дівчат у теста: «стрибок у довжину з місця», «нашого тулуба із положення сидячи», біг 100 м. і 1500/2000 м.

Рівень фізичного здоров'я «низький» та «нижче за середній» у юнаків збільшується з 48 % до 82 % за рахунок погіршення життєвого індексу з 57,4 мл.·кг -1 до 43,2 мл.·кг -1, індексу Робінсона з 78,8 ум.о. до 85,6 ум.о. У той же час теоретичні знання з фізичної культури покращуються (середній рівень юнаків з 50 % до 62 %, дівчат з 44 % до 62 %). Це свідчить про невідповідність між процесуальними і результативними компонентами формування індивідуальних фізичної культури, тобто отримання теоретичних знань про користь занять фізичними вправами не є стимулом для підвищення мотивації до систематичних занять спеціально організованою руховою активністю для підвищення фізичної підготовленості і фізичного здоров'я.

5. Велика кількість досліджуваних змінних (102 змінні), що впливають на формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді обґрунтувало проведення факторного аналізу. Було виділено чотири головні групи: ціннісні орієнтації, мотивація, рівень фізичної підготовленості і фізичного здоров'я та самооцінка фізичного розвитку. Аналіз співвідношення факторів свідчить, що у юнаків-спортсменів відмічається досить гармонійний вплив всіх чотирьох груп на формування індивідуальної фізичної культури. У дівчат-спортсменок більший вплив на результативний фактор (фізичну підготовленість, фізичний розвиток) здійснюють ціннісні орієнтації, мотивація, самооцінка. У юнаків, які спортом не

займаються, зниження рівня абсолютних показників фізичної підготовленості і здоров'я, протягом навчання підвищується значення цього фактору (з 30,5 % до 40,7 %) за рахунок зниження ціннісних орієнтацій і здоров'я. У дівчат навпаки підвищується значення мотивації і самооцінки.

Різниця між характером впливу на формування індивідуальної фізичної культури у юнаків і дівчат обгрунтувало дослідження їх гендерних особливостей за психологічним типом.

6. Визначення гендерних ознак за методикою С.Бем дозволило розподілити учнівську молодь на три психологічних типа: маскулінних, фемінінних, андрогінних. Співвідношення у юнаків: 44 %, 10,7 %, 45,3 % - відповідно; у дівчат: 8 %, 59,3 %, 32,7 % - відповідно. Дослідження прояву термінальних та інструментальних цінностей дозволило визначити модельні характеристики сформованості пріоритетних цінностей, у маскулінних, фемінінних юнаків і дівчат розроблені модельні характеристики видів зайнятості у вільний час, показники їх фізичної підготовленості і фізичного здоров'я. При порівнянні абсолютних показників фізичної підготовленості молоді з різними психотипами достовірної різниці не виявлено, однак визначена тенденція в динаміці показників протягом навчання в закладах освіти. У юнаків андрогінного типу покращуються результати до 11 класу та II курсу коледжу у бігу на 100 м. і «човниковому бігу», у дівчат маскулінного типу краще розвивається витривалість у фемінінного типу – швидкісні здібності, андрогінного – гнуякість.

7. Проведені дослідження дозволили визначити лімітуючі і стимулюючі фактори, які впливають на формування індивідуальної фізичної культури юнаків і дівчат, тих хто займається і не займаюся спортом. Розроблено моделі стимулюючих факторів для юнаків-спортсменів з урахуванням складових мотивації (26,7-26,8 %), дівчат-спортсменок з урахуванням складових самооцінки (21,6-27,6 %); для юнаків і дівчат, які не займаються спортом з урахуванням моделей пріоритетних ціннісних орієнтацій, які мають вплив на юнаків від 39 % до 48 %, для дівчат від 25,7 % до 31,8 %.

Урахування лімітуючих факторів дозволило визначити педагогічні умови організації процесу фізичного виховання учнівської молоді, яка не займається спортом для сприяння підвищенню їх мотивації до занять фізичними вправами, освіченості з методики самоконтролю, стимулюванню потреба у досягненні поставленої мети, що буде сприяти формуванню індивідуальної фізичної культури молоді.

Результати дослідження можуть бути використані при організації процесу фізичного виховання в освітніх закладах різного профілю для сприяння формуванню індивідуальної фізичної культури молоді, результатом якої є високий рівень фізичної підготовленості і безпечний рівень фізичного здоров'я.

Перспективою майбутніх досліджень буде розробка модельних характеристик рухових режимів для молоді з різними особливостями гендерних ознак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисова О. В. Формування системи тенісу в Україні : автореф. дис. ... к-та наук з фіз. вих та спорту спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт». Київ, 2019. 19 с.

2. Булатова М.М. Ігри XXIX Олімпіади. Пекін, 2008. Київ: Олімпійська література, 2008. 60 с.

3. Вагнер І. М. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу. Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. 2009. №4, С. 81-84.

4. Гуськов С. І. Організаційні і соціально-економічні основи розвитку професійного спорту в США на сучасному етапі. Київ: Київський державний університет фізичної культури. 1992. 45 с.

5. Денисова Л.В., Хмельницька І. В., Харченко Л. А. Виміри і методи математичної статистики у фізичній культурі та спорті. Навчальний посібник. Київ : Олімп. література, 2008. 127 с.

6. Долбишева Н. Г. «Загальні основи неолімпійського спорту» як нормативна дисципліна підготовки фахівців зі спорту. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків, 2012. №10, С. 20-24.

7. Долбишева Н. Г. Ієрархія управління неолімпійського спорту в Україні. Теорія і практика фізичного виховання. Київ. 2012. №1, С. 393-400.

8. Долбишева НГ. Історичні аспекти та хронологія Всесвітніх ігор у Міжнародному спортивному русі. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький; 2012. 258 с.

9. Долбишева Н. Г. Неолімпійський спорт як соціальний інститут. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків. 2015. №2, С. 70-73.

10. Долбишева Н. Г. Особливості тенденцій розвитку Всесвітніх ігор. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Київ. 2016. №3. С. 46-51.

11. Долбишева Н. Г. Спортизація неолімпійського спорту як соціокультурного явища. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2014. №1(39). С. 33-36.

12. Долбишева Н. Г. Характеристика етапів розвитку Всесвітніх ігор як міжнародного спортивного заходу. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Вип. 12. Вінниця: Планер. 2011. С. 21-25.

13. Імас Є., Мічуда Ю. Тенденції розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах сучасного ринку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2015. №2. С.142-149.

14. Імас Є. В., Борисова О. В., Когут І. О. Неолімпійський спорт: проблеми та перспективи розвитку. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. пр. 2016. №3. С. 145-152.

15. Імас Є.В., Матвєєв С. Ф., Борисова О. В., Когут І. О. Неолімпійський спорт : навч.-наочн. посібник для студ. вищих навч. закладів фіз. вих. і спорту. Київ: Олімпійська література, 2015. 202 с.

16. Когут І. О. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні (на матеріалі адаптивного спорту). Київ : НУФВСУ, 2015. 393 с.

17. Кропивницька Т., Войтова О., Краснянський К. Всесвітні ігри «Спортаккорд» у системі неолімпійського спорту. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014. №1. С. 156-161.

18. Леонов Я., Путятина Г. Стратегічні перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2014. №5(43). С. 29-34.

19. Маринич В. Л., Прибильська Т. К. Світові ігри: стан та перспективи розвитку у світі. Спорт та сучасне суспільство: зб. наук. пр. 2013. С. 48-54.

20. Матвєєв С. Ф., Борисова О. В., Когут І. О. Магістр: обличчям до науки (технологія підготовки магістерських робіт за спеціальністю «Спорт»): навч.-наоч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту. Львів: СПОЛОМ, 2015. 88 с.

21. Матвєєв С.Ф., Кропивницька Т. А., Борисова О. В, Когут І. О., Данько Т. Г. Організаційні аспекти сучасного спорту : навчально-наочний посібник. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 107 с.

22. Міжнародна хартія фізичного виховання та спорту. ЮНЕСКО. [Електронний ресурс] Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_350.

23. Мічуда Ю. П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: закономірності функціонування та розвитку. Київ: Олімпійська література, 2007. 216 с.

24. Мічуда Ю. П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку. Київ: НУВСУ. 2008. 37 с.

25. Мокін Б. І., Мокін Б. О. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2014. 180 с.

26. Офіційний сайт Всесвітніх ігор єдиноборств: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.worldcombatgames.com

27. Офіційний сайт Всесвітніх інтелектуальних ігор SportAccord. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http: www.worldmindgames.net

28. Офіційний сайт Міжнародної асоціації SportAccord. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.sportaccord.com

29. Офіційний сайт Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.theworldgames.org/

30. Офіційний сайт Міжнародної асоціації інтелектуального спорту: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.imsaworld.com

31. Офіційний сайт Міністерства молоді та порту України [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/index/ua

32. Офіційний сайт Спортивного комітету України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://scu.org.ua

33. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. М. Олімпійський спорт. Київ: Олімпійська література. 2009. Т.2. 696 с.

34. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. М. Олімпійський спорт. Київ: Олімпійська література. 2009. Т.1. 752 с.

35. Платонов В. М. Система підготовки спортсменів у олімпійському спорті. Загальна теорія та її практичні програми. Київ: Олімпійська література. 2015. 752 с.

36. Старостіна А., Каніщенко О. Суперечливі шляхи глобалізації. Економіка України. 2008. №5. С. 58-65.

37. The 7th World Games 2005 in Duisburghttp. [Електронний ресурс]. Режим доступу : //www.duisburg.de/worldgames_archiv/en/default.htm

38. Томашевський В. В. Історія і тенденції розвитку сучасних Олімпійських ігор. Київ: НУФВСУ. 2012. 119 с.

39. Casini L. The making of a lex sportiva by the court of arbitration for sport. Lex Sportiva: What is Sports Law. TMC : Asser Press. 2012. P. 149-171.

40. Kambitsis C. Sports advertising in print media: the case of 2000 Olympic Games. Corporate Communications: An International Journal. 2012. №7(3). P. 155-161.

41. Rules of The World Games: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents

42. Smith A. C., Graetz B. R., Westerbeek H. M. Brand personality in a membership based organization. International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing. 2021. №11(3). P. 251-266.

43. SportAccord (Previously known as GAISF, the General Association of International Sports Federations). Statutes. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.sportaccord.com/en/about/index.php

44. The 8th World Games in Kaohsiung: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.worldgames2009.tw/wg2009/eng/index.php

45. The 9th World Games in Cali. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://worldgames2013.com.co/

46. The Hague 1993 [Електронний ресурс]. International World Games Association. 1993. Режим доступу : http://www.theworldgames.org/editions/The-Hague-NED-1993-8/summary.

47. The International Olympic Committee. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.olympic.org/ioc

48. The International World Games Association. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.theworldgames.org/

49. The Mind Sport of Memory 1991-2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.worldmemorysportscouncil.com/

50. The World Games 2013 : Duisburg + Duesseldorf [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.theworldgames.org/news/news-of-the-world- games/393-the-world-games-2013--duisburg- -duesseldorf

51. Westerbeek H., Smith A., Emery P. Managing sport facilities and major events. Abingdon: Routledge. 2006. P. 23.